

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

MURAT BAYDUR BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2023/64577
Karar Tarihi : 24/6/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK
Başvurucu : Murat BAYDUR
Vekili : Av. Merzuka YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yapılan haber nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminde Kırklareli Lüleburgaz 65. Tugay Komutanlığında yüzbaşı rütbesiyle İkinci Mekanize Piyade Tabur Komutanlığının bölük komutanı olarak görev yaptığını belirtmiştir. Darbe girişiminin gerçekleştiği süreçte tabur komutanının emir ve komutası altında İstanbul'a takviye amacıyla oluşturulan ve Kolluk Kuvvetlerini Toplumsal Olaylarda Destekleme (KOKTOD) olarak adlandırılan ilk grupta bölük komutanlığı görevini üstlenmiştir. Kışladan çıkış yaptıktan sonra konvoyun önünün kesilmesinin ardından başvurucu, askerlerle beraber kışlaya dönmüştür. Askerlerin kışladan ayrılmasına bağlı olarak başvurucunun da aralarında olduğu kişiler hakkında Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığınca adli soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme ve Anayasa'yı ihlal suçlarından Kırklareli 1. Ağır Ceza Mahkemesinde diğer sanıklarla birlikte yargılanmıştır.

3. Başvurucu, görülen davanın duruşmalarında kendisine yöneltilen iddialara karşı sözlü bir şekilde savunmasını sunmuştur. Yargılama sürecini takip eden Anadolu Ajansı (davalı) www.aa.com.tr internet sitesinden 27/2/2017 tarihinde "*Darbeci Yüzbaşı Vatandaşlar Yolu Kesince Çok Korkmuş*" başlıklı bir haber yayımlamıştır. Haberde, darbe girişimi sırasında Lüleburgaz 65. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığında piyade yüzbaşı rütbesiyle görev yapan başvurucunun duruşmadaki açıklamaları değerlendirilerek darbe girişimi öncesinde ve darbe girişimi sırasında yaşadıkları olaylara ilişkin anlatımlarına yer verilmiştir. Bahsi geçen haberin ilgili kısmı şöyledir:

"Kırklareli'nde Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz'daki darbe girişimi soruşturmasında tutuklanan eski 2. Mekanize Piyade Taburu Bölük Komutanı Piyade Yüzbaşı Murat Baydur, 'Darbe girişiminin yaşandığı gece polis ve vatandaşlar askeri konvoyun önünü kestiğinde çok korkmuştuk. Çünkü ne yapacağımızı dahi bilmiyorduk.' dedi.

...

Askeri araçların ve personelin hazırlandığı esnada taburda olmadığını öne süren Baydur, şöyle devam etti:

'Bir süre sonra [Ç.] bize çıkış emri verdi. [Ç.nin] aracı önde askeri konvoy arkada olmak üzere yola çıktık. TEM otoyolunda polis ekipleri bizi durdurdu. Ardından vatandaşlar toplanmaya başladı. Tabur komutanı [Ç.] ile Lüleburgaz Cumhuriyet Başsavcısının konuştuğunu gördüm. Ben o esnaya kadar İstanbul'a darbecileri bastırmak ve polislerin de bize eskortluk edeceğini düşünüyordum. Darbe girişiminin yaşandığı gece polis ve vatandaşlar askeri konvoyun önünü kestiğinde çok korkmuştuk. Çünkü ne yapacağımızı dahi bilmiyorduk.'

4. Yargılamanın sonucunda Ağır Ceza Mahkemesi 13/4/2018 tarihli kararla, işlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda başvurunun kaçınılmaz bir hataya düştüğünü değerlendirmiştir. Söz konusu hatanın başvurunun kusur durumunu ortadan kaldıran nitelikte olduğuna, bu nedenle başvurunun yapılan eylemlerden dolayı kusurunun bulunmadığına vurgu yaparak hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. İstinaf başvurusu sonucunda ise İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 7/3/2019 tarihli kararla istinaf isteminin reddine hükmetmiştir. Söz konusu karar temyiz incelemesi sonucunda 5/3/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Söz konusu haber sebebiyle başvuru, Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 100.000 TL manevi tazminat istemli dava açmıştır. Başvuru; haberde yer alan ifadelerle isnadın ispatlanması beklenmeden *darbeci* olarak nitelendirildiğini, haberde *sanki* ibaresi kullanılmayarak henüz yargılamanın devam ettiği için vurgulanmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte isminin kısaltılmaksızın doğrudan yazıldığını, Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda suçsuz olduğuna kanaat getirildiğini ve istinaf başvurusunun da reddedildiğini, yapılan haberle kişilik haklarına açıkça saldırıldığını ifade etmiştir.

6. İlk derece mahkemesi, somut olaya ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede Anayasa'da düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğüne yönelik düzenlemeye değinmekle birlikte Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin basın özgürlüğü ile kişinin şeref ve itibarının korunması arasındaki dengeleme ölçütlerine ilişkin içtihadına yer vermiştir. Yargıtay; kararında, yapılacak dengelemede her iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiğini, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında korumasız kalmasının uygun olduğunun kabul edildiğini, temel ölçütün kamu yararı olduğunu, basının da bu işlevini yerine getirirken özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını ve konunun güncelliğini gözetmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca haber verilirken öz ile biçim arasındaki dengeyi de korunması gerektiğini, haberin objektif sınırlar içinde kalmasının zorunlu olduğunu ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basının sorumlu tutulmaması gerektiğini belirtmiştir. İlk derece mahkemesi de bahsi geçen Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin kararı ile aynı Dairenin farklı kararlarına atıfta bulunarak haberle başvurunun kişilik haklarına saldırı açısından manevi tazminata ilişkin koşulların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... yazının düşünce ve değerlendirme yazısı olduğu gibi haber verme hakkının objektif ve subjektif sınırlarının aşılmadığı, yazı içeriğinde gizli kalması gereken herhangi bir gizli bilginin açıklanmadığı, mahkemede sanık tarafından verilen ifadesi hakkında yayıncı kuruluş tarafından yapılan yorum ve düşüncelerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı, dava konusu yayındaki ifadelerin, "Düşünce ve İfade Özgürlüğü" kapsamında eleştiri amacıyla yazıldığı, yayının güncel ve gerçek olduğu, yayında öz ve biçim arasında denge kuralının gözetildiği ve ülkemizde gerçekleşen 15 Temmuz darbe kalkışması sonrasında yaşanan olaylar sebebiyle haberin yayınlandığı tarihte örgütün tartışıldığı gibi örgüt üyelerinin tespit edilmeye çalışıldığı, dönemin özelliği itibarıyla örgütün çözülmesi için yapılan haberlerde toplumun ilgisi ve kamu yararının bulunduğu anlaşılmıştır."

7. Başvurucu, karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) başvurusunun istinaf istemine yönelik yaptığı incelemede Anayasa'da, 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nda ve ilgili özel mevzuatta korunan basın özgürlüğünün kişilerin şeref ve itibarının korunmasıyla sınırlandırıldığına değinmiştir. Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün demokratik toplumdaki önemine, yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen değil aynı zamanda kırııcı, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran bilgiler ya da düşünceler için de ifade özgürlüğünün korunması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bunun yanı sıra kararda ifade özgürlüğü ile kişilik haklarına yönelik saldırı arasındaki sınırın hangi ölçütlere göre saptanacağına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince belirlenen kriterlere yer vermiş, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından benzer uyuşmazlıklarda yapılan ve ilk derece mahkemesi kararında aktarılan (bkz. 6) değerlendirme ölçütlerini belirtmiştir. Bu bağlamda ilk derece mahkemesi kararının usul ve kanuna uygun olduğu değerlendirilerek başvurusunun istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...dava konusu yazı ve ifadeler bir bütün olarak irdelendiğinde, davacının terör örgütü üyeliği suçundan tutuklu olup yargılandığı, yayımlandığı tarih itibarıyla haberin görünür gerçekliğe uygun olduğu, o anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basının sorumlu tutulmaması gerektiği, konunun güncel olduğu ve kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik bulunduğu, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğü yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen sözlerle değil, aynı zamanda kırııcı, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran "bilgiler" ya da "düşünceler" için de geçerli olduğu, bu durumda yukarıdaki açıklamalarda göz önünde bulundurulduğunda, yayında kullanılan ifadelerin basın ve ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı..."

8. Kararın 20/6/2023 tarihinde kendisine tebliğ edilmesi üzerine başvuru 11/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; yargılandığı suçla ilgili olarak masumiyetinin yargı kararıyla saptandığını, ayrıca Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile herhangi bir irtibatı ve iltisakının olmadığı görüldükçe kamu görevine iade edildiğini belirtmiştir. Buna rağmen davalının "Darbeci Yüzbaşı Vatandaşlar Yolu Kesince Çok Korkmuş" başlığıyla yayımladığı haberde yargılama sürecine değinmediğini, isnadın ispatlanmasını beklemeden kendisini darbeci olarak nitelendirdiğini belirtmiştir. Mevcut

durumda subay olarak görevine devam etmesine rağmen hakkında yapılan tanımlama sebebiyle kişilik haklarının zarar gördüğünü ifade etmiştir. Yargı makamlarının tazminat talebinin reddine karar vermesiyle birlikte lekelenmeme hakkının, hak arama hürriyetinin, masumiyet karinesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın olduğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması güvencesi çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda başvurunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalının basın ve ifade özgürlüğünün çatıştığı görülmektedir. Bu durumda devletin bireylerin şeref ve itibarının korunması kapsamındaki pozitif yükümlülükleri ile davalının Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade ve basın özgürlükleri arasında adil bir denge kurması gerekir. Bu doğrultuda somut olayda başvuru konusu ifadelerin bağlamı, konunun kamu yararına yönelik bir tartışmaya katkı sunup sunmadığı, kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı, hedef alınan ve ifadeleri sarf eden kişilerin kimlikleri, haberlerin verildiği tarihteki görünür gerçeğe uygunluğu ile yargı mercilerince bu hususta ilgili ve yeterli bir gerekçe sunulup sunulmadığı dikkate alınmalıdır (ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkının dengelenmesinde dikkate alınacak kriterlere ilişkin daha detaylı açıklama için bkz. *Bilal Uçar* [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 14).

14. Anayasa Mahkemesi, başvurunun koşullarına göre yukarıda bir kısmına değinilen kriterlerin yargı mercilerince gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (*Nilgün Halloran* [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014 § 44; *Ergün Poyraz* (2) [G.K.] B.No:2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç* [G.K.] B.No:2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; *İlhan Cihaner* (2) [1.B.], B.No:2013/5574, 30/6/2014, §§ 66-73). Şüphesiz ki bu denetim, başvuru hakkındaki haberin -yayımlandığı bağlamdan koparılmaksızın- olayın bütünselliği içinde incelenmesini gerektirir (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkcı*, [2.B.], B.No:2014/6009, 15/2/2017, § 45). Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılayan değerlendirmelerin yapılmaması başvurunun iddia ettiği gibi anayasal haklarını ihlal edecektir.

15. Somut olayda yargı mercilerinin başvurunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalının basın ve ifade özgürlükleri arasında adil bir denge kurup kurmadıkları incelenmelidir. Bu bağlamda eldeki başvuru bir bütün olarak değerlendirilirken ele alınması gereken temel mesele yapılan haberin güncel bir konuda kamuya yönelik bilgilendirme yapılırken başvurunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamında gazetecilik etik ilkeleri, gazetecilik mesleğinin ödev ve sorumlulukları ile uyumlu olup olmadığı, bunun yargısal denetimini yapan makamların verdikleri kararların devletin pozitif yükümlülüğünü yerine getirmeye, netice itibarıyla -eğer gereklyse- başvurunun uğradığını iddia ettiği zararı gidermeye elverişli olup olmadığıdır.

16. Bu bağlamda 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Kırklareli’de bazı subaylara yönelik yürütülen yargılamalara ilişkin haberde, başvurunun Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmada yaptığı savunmasındaki beyanlarına yer verilmiştir. Haberde başvurunun darbe girişiminin olduğu gece yaşadıklarına dair yaptığı açıklamalar, çarpıcı bir başlıkla okurlara sunulmuştur. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri içinde yapılaşan FETÖ/PDY mensubu kişilerin darbe girişimi içinde olduğuna da vurgu yapılarak başvuru yönünden olgu isnadı olarak görülebilecek "*darbeci*" sıfatı kullanılmıştır.

17. Anayasa Mahkemesi, maddi olgular ile değer yargıları arasında dikkatli bir ayırma gidilmesi, maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığının dikkate alınması gerektiğini kabul etmiştir (*İlhan Cihaner* (2), § 64). Başvurucu yönünden haberde yer alan iddianın (bkz. § 3) olgu isnadı olduğunda şüphe yoktur. Bu durumda haberdeki söz konusu olgu isnadıyla ilgili olarak bu iddianın doğruluğu konusunda haberi yapan davalının yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir (bkz. § 13).

18. Yargılama süreci sonunda (bkz. § 4) başvurunun darbe girişimine bağlı olarak isnat edilen suçlara ilişkin ceza almadığı görülmüştür. Nitekim Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada başvuru hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiş, istinaf incelemesi sonucunda da karar kesinleşmiştir. Buna karşın yapılan haberin başvurunun hakkında isnat edilen suçlardan sanık olarak yargılandığı sürece ilişkin olduğu dikkate alınmalıdır.

19. Bu doğrultuda, başvuru hakkındaki ceza yargılamasına konu eylemlerle başvuruya konu haber birlikte değerlendirilmelidir. Başvurucu, darbe girişiminin olduğu gece emrindeki askerlerle birlikte kışladan çıkış yapmış; emniyet güçleri ile sokağa çıkan vatandaşların çabasıyla durdurulmuştur. Kışladan çıkış emrini veren ve duruşmadaki ifadelerde de ismi geçen Ç.nin Kırklareli Cumhuriyet Başsavcısı ile yaptığı görüşme sonucunda yeniden kışlaya dönüşü sağlanmıştır. Bu ana kadar başvuru, darbe girişimi içinde yer alabileceğinin farkında olmadığını açıkça ifade etmiş hatta bu durumu darbeyi önlemeye giderken askeri konvoyun önünün kesilmesi anında yaşadığı korkuyu belirterek aktarmıştır. Başvurunun bu söyleminin habercilik tekniğinde sıklıkla başvuru çarpıcı bir başlıkla okura aktarıldığı, haberin yapıldığı tarihte başvurunun anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suç kapsamında sanık olarak yargılandığı, başvurunun olayda kusurunun bulunmadığının ve darbe girişimi içerisinde yer almadığının henüz tespit edilmediği anlaşılmıştır. Şu hâlde haberde başvuru hakkında dile getirilen "*darbeci*" şeklindeki olgu isnadının haber tarihi itibarıyla yeterli bir temeli olduğu açıktır.

20. Bununla birlikte, bahsi geçen haberde kullanılan dil ve üslup başvuru açısından rahatsız edici olsa da Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan, toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü; sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıncı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (*Emin Aydın* (2) [2. B.], B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; *Bekir Coşkun*, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (*Ali Suat Ertosun* [1. B.], B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri*, § 102).

21. Bu itibarla başvurunun da içinde yer aldığı olaya bağlı olarak hakkında iddia edilen suçlar gözönünde bulundurulduğunda, yargılama süreciyle ilgili yapılan haberde kullanılan ifadenin adli soruşturmada yapılan tespit ve değerlendirmeler referans alınarak hazırlandığı görülmektedir. Bu bağlamda; darbe girişimi gecesinde yaşanan olaylardan ve iddianamedeki verilerden hareketle başvurunun işlediği belirtilen eylemler üzerinden bir haber yapıldığı anlaşılmaktadır. Hakeza yargı mercileri de yapılan haberin ve haberde kullanılan ifadenin eleştiri mahiyetinde olduğu, güncellik taşıdığı, ülkemizde gerçekleşen darbe kalkışması sonrasında yaşanan olaylar sebebiyle haberin yayımlandığı tarihte örgütün tartışıldığı ve örgüt üyelerinin tespit edilmeye çalışıldığı, dönemin özelliği itibarıyla örgütün çözülmesi için yapılan haberlerde toplumun ilgisi ve kamu yararının bulunduğu değerlendirmesinde bulunmuştur (bkz. § 6). Öte yandan yargı kararlarında konunun kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik olduğu, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen sözlerle değil, aynı zamanda kırıci, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran “bilgiler” ya da “düşünceler” için de geçerli olduğu da belirtilmiştir (bkz. § 7).

22. Bu durumda; Anayasa Mahkemesince ortaya konulan ölçütler gözetilerek ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir denge kurmakla görevli ilk derece mahkemesinin başvurunun manevi tazminat talebinin reddine yönelik verdiği kararda ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulduğu, dolayısıyla, devletin başvurunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerine aykırı davranmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.